

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-85.1-23>

УДК 811.111-044.357:004.774.6(410)

Сірінюк-Долгарьова К.Г.
Запорізький національний університет**ПРОЯВИ МОВИ ВОРОЖНЕЧІ В БРИТАНСЬКОМУ ОНЛАЙН-ВИДАННІ «DAILY MAIL»**

Анотація. У статті досліджено прояви мови ворожнечі у британських онлайн-медіа на прикладі веб-сайту «Mail Online» масового видання «Daily Mail». Визначено та типологізовано лексичні маркери мови ненависті. Прослідковано шляхи творення негативного образу щодо об'єктів мовлення, на яких спрямована мова ворожнечі, зокрема щодо релігійної нетерпимості до мусульман. Критичний аналіз медіатекстів виявив, що творення негативних образів етнічної або релігійної групи відбувається за допомогою негативно забарвленої лексики; поділу на «МИ-групу» і «ВОНИ-групу» з використанням конструкцій протиставлення і порівняння; сугестивних маніпулятивних прийомів виникнення негативних асоціацій: риторичних запитань, емоційних ключових слів-ярликів.

Ключові слова: мова ворожнечі, мова ненависті, мовна агресія, он-лайн-медіа, британський медіадискурс.

Sirinyok-Dolgaryova Katerina
Zaporizhzhia National University**HATE SPEECH MANIFESTATIONS IN BRITISH ONLINE MEDIA “DAILY MAIL”**

Summary. The article is devoted to the analysis of hate speech manifestations in British online mass media based on case of the tabloid *Mail Online* (national newspaper *Daily Mail's* web site). There have been defined and classified the lexical markers of hate speech. Although there are multiple definitions of the phenomenon provided by authors from different disciplines, hate speech remains one of the hot subjects of research in sociolinguistics and media studies. Its main feature is negative representation of all kinds of minorities (ethnic, racial, gender etc.), migrants, refugees, internally displaced persons, women, and any other social groups, which are not in mainstream social positions. Media discourse is being dehumanized and weaponized by usage of verbal aggression, which is seen as a social condition for committing hate crimes. In this paper, the author discusses the linguistic ways of creating of hate speech objects' negative images, in particular hate speech based on religious intolerance towards Muslims. Critical analysis of British media discourse showed that over past ten years the islamophobic rhetoric is widely present in UK press, especially in sensational mass tabloids like *Daily Mail*. The pool of analyzed texts proved that Muslims are often associated with criminals, terrorists, extremists, killers, less educated and unwilling to work, aggressive and dangerous people. Linguistic tools for creating such images are investigated in the article. First, using nouns and adjectives with highly negative connotations for describing Muslims. Second, using narrative styles for splitting society into 'ingroups' and 'outgroups' (so called 'WE-groups' and 'THEY-groups') by comparing and contrasting in sentence and word structures, where 'we-group' is always positive and 'outgroup' – negative. Third, using suggestive manipulative techniques for creating negative associations: rhetoric questions for imposing certain answers and highly emotional words-labels. The paper provides examples of hate speech manifestations and opens ground for further research of current infodemia caused by Covid-19 pandemic, which is being used for growing hate speech practices worldwide, especially in English-language online media as those with multimillion readership and geopolitical power.

Keywords: hate speech, verbal aggression, online media, British media discourse.

Постановка проблеми. Мова ворожнечі (чи, як її ще називають, мова ненависті) становить зростаюче джерело занепокоєння для фахівців у різних сферах. Зокрема, в онлайн-середовищі фіксується збільшення випадків застосування мови ненависті, що ґрунтується на етнічній, національній, расовій та релігійній нетерпимості. Однак, саме поняття мови ворожнечі залишається дуже суперечливим: відсутній консенсус щодо його точної дефініції та значення. Враховуючи масштаб поширення цього явища у світі і той вплив, який чинить мова ворожнечі у глобальному контексті на сучасну цивілізацію, досі мало відомо про лінгвістичні та комунікативні механізми, що лежать в основі поняття «мова ворожнечі» і його сприйняття у суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оглянуті нами теоретико-методологічні джерела засвідчують, що термін «мова ворожнечі» є міждисциплінарним, оскільки вивчається і трактується у розрізі багатьох наукових дисциплін: передовсім лінгвістики (таких її розділів як психо- і соціолінгвістика, когнітивна лінгвістика), а також журна-

лістикознавства (насамперед у дослідженнях на теми конфлікно-чутливої журналістики – англ. conflict sensitive journalism – прав людини та свободи слова), юридичних наук (щодо захисту прав і свобод, які стосуються дискримінації, захисту честі, гідності людини, часто паралельно з розглядом поняття hatecrime – від англ. злочини на ґрунті ненависті), психології і соціології та ін. Наукова думка також спродукувала дотичні, але не ідентичні поняття: «мовна агресія», «мовленнева агресія», «мовний конфлікт», «мовне насилля», «мовленнєве насилля», «мовна демагогія», «мовна маніпуляція», «словесний екстремізм» тощо [2, с. 10].

Історія поняття «мова ворожнечі» бере свій початок у ХХ столітті. Першу згадку словосполучення «hatespeech» приписують американському вченому С. Волкеру у книзі “HateSpeech: The History of an American Controversy” [8]. Іншими помітними дослідженнями цього феномену у західній науковій парадигмі є праці К. Аллана і К. Баррідж, І. Еріксона, А. Вебер, А. Робака та інших. Дослідженням проявів мови ворожнечі у пострадянському просторі, зокрема, займа-

лися такі науковці: мовознавці С. Жаботинська, О. Кузик, О. Шмельов; медіазнавці О. Бондаренко, М. Буткевич, Н. Виговська, Д. Дуцик, Г. Почепцов, О. Тараненко, Г. Шаповалова; соціологи О. Верховський, Й. Дзяложинський, Є. Таралуга; правознавці Е. Дібрівна, О. Львова, М. Медведева та інші. Очевидно, цей список не є вичерпним, оскільки поняття є актуальним і динамічно вивчається представниками багатьох дисциплін.

Дослідники Е. Дібрівна і Р. Кухарчук говорять про те, що єдиного визначення терміну «мова ненависті» не існує. Однак, зауважують, що «низка міжнародних правових документів визначає критерії розпізнавання «hatespeech». Це, зокрема, Конвенція про захист національних меншин; Додатковий протокол до Конвенції про кіберзлочинність, присвячений протидії расизму і ксенофобії в Інтернеті, Рекомендація Ради Європи щодо «мови ненависті» № 97(20). Водночас, існує думка, що під категорію «hatespeech» має потрапляти не лише агресивна лексика, що закликає до дискримінації чи принижує, а й створення негативних стереотипів щодо певних соціальних груп населення» [1].

На найвищому міжнародному рівні визначення поняттю «мова ворожнечі» дає Організація Об'єднаних Націй, яка у травні 2019 року розробила «Стратегію і план дій щодо мови ворожнечі». У цьому документі говориться, що не існує офіційного міжнародно-правового визначення мови ненависті, а характеристики того, що є «ворожим», суперечливі. ООН розуміє мову ворожнечі як будь-який вид спілкування в мовленні, письмі чи поведінці, що атакує або використовує пейоративну чи дискримінаційну мову у відношенні до людини чи групи на основі того, хто вони є, іншими словами, виходячи з їх релігії, етнічної приналежності, національності, раси, кольору шкіри, походження, гендеру або іншого фактору, що визначає їх ідентичність. Це часто вкорінене в нетерпимість і породжує ненависть, а в певних контекстах може породжувати приниження і роз'єднування людей [10, р. 2].

Медіазнавці активно вивчають прояви мови ворожнечі у засобах масової інформації, особливо у контексті бурхливого розвитку інтернет-медіа і блогосфери, які є платформою інтерактивної взаємодії масової аудиторії. В Україні такі розвідки в основному присвячені аналізу мови ворожнечі як інструменту інформаційної війни в контексті російсько-української гібридного конфлікту (зокрема, праці В. Гнатюка, С. Жаботинської, Т. Ісакова, Г. Почепцова, Г. Прищепи та ін.).

Незважаючи на поширеність цього явища у багатьох сферах публічного та приватного життя на сьогодні дійсно досі не існує єдиного визначення того, що саме розуміють під «мовою ворожнечі» [3]. Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи № 97(20) про «мову ворожнечі» дає таке визначення: «Під терміном «мова ворожнечі» слід розуміти всі види висловлювань, котрі поширюють, розпалюють, підтримують або виправдовують расову ненависть, ксенофобію, антисемітизм та інші форми ненависті, викликані нетерпимістю, в тому числі нетерпимістю, що виявляється у формі агресивного націоналізму та етноцентризму, дискримінації меншин і ворожого ставлення до них, а також іммігрантів та осіб, що за своїм походженням належать до іммігрантів» [7].

У цьому сенсі «мова ворожнечі» поширюється на всі висловлювання, які спрямовані проти якоїсь однієї особи або певної визначеної групи осіб.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Різноманітність існуючих точок зору на сутність поняття «мова ворожнечі» свідчить про його недостатню розробленість у сучасній науці. Особливого поширення це явище набуло у англomовному світі у зв'язку з бурхливим розвитком ІТ-технологій і онлайн-комунікації. Соціальні трансформації у Європі останніх декількох років (наприклад, вихід Великої Британії зі складу Європейського Союзу – брексіт, масштабний наплив мігрантів із Африки, Близького Сходу і Азії, розвиток ЛГБТК спільнот, расові протести руху за права чорношкірих під гаслом «Black Lives Matter» та інші) стали предметом обговорення у суспільстві і зокрема в інтернет-медіа і соціальних мережах. Такі соціальні перетворення призвели до нових хвиль поширення мови ворожнечі у мас-медійному дискурсі, що потребує детального вивчення і осмислення на рівні лінгвістичного втілення, використання комунікативних тактик і стратегій циркуляції мови ненависті у ЗМІ. Саме вивченню цього актуального явища присвячена ця праця.

Мета статті. Головною метою цієї статті є виявлення проявів мови ворожнечі в англomовному медійному дискурсі на прикладі масового британського онлайн-видання Mail Online, що є вебсайтом національного таблоїду «Daily Mail» (2010–2020 pp.), а саме аналіз текстів зазначеного ЗМІ на предмет використання лінгвістичних маркерів мови ненависті, їх співвідношення з існуючими класифікаціями мовної агресії у мас-медіа.

Виклад основного матеріалу. Мас-медіа і соціальні мережі на разі є основною платформою поширення хейту в суспільстві. Як зазначає дослідник Є. Пикалюк, «основне джерело мови ворожнечі – усне мовлення, явища так званого побутового расизму, націоналізму та інших видів соціальної ненависті, що супроводжуються висловлюваннями дискримінаційного характеру, можуть бути властиві і окремим особам, і групам осіб. Такі висловлювання можуть призводити до негативних соціальних наслідків у випадках, якщо їх транслюють у ЗМІ у вигляді коментарів, цитат тощо. У переважній більшості подібних випадків журналісти використовують дискримінаційні висловлювання не навмисно, а через низькі професійні навички та недотримання стандартів журналістики» [4, с. 139]. Якими б не були наміри журналістів, сплановане чи навпаки, ненавмисне, поширення мови ворожнечі має конкретні негативні наслідки для об'єктів вербальних образ і суспільства в цілому.

Так, європейські дослідники важливість вивчення мови ворожнечі вбачають передовсім у зв'язку мови і жорстокої поведінки у суспільстві. Зокрема про це пише австрійський учений Г. Поссел у статті «Can Hatred Speak? On the Linguistic Dimensions of Hate Crime», вказуючи на кореляцію між циркуляцією мови ворожнечі та скоєнням злочинів на ґрунті ненависті (hate crime) в сучасних соціумах [6]. Такої ж думки у своїх розвідках дотримуються і британські дослідники-криміналісти. Примітним у цьому плані є дослідження колективу вчених, умі-

щене в British Journal of Criminology «Hate in the Machine: Anti-Black and Anti-Muslim Social Media Posts as Predictors of Offline Racially and Religiously Aggravated Crime» [9], в якому аналізується співвідношення онлайн-текстів мови ворожнечі в соціальних мережах Твіттер і Фейсбук і випадків злочинів офлайнхейту, що зумовлені расовою і релігійною нетерпимістю проти чорношкірого і мусульманського населення в Лондоні. Автори роблять висновок, що мова ворожнечі в соцмережах прямо пов'язана з такими злочинами, більше того, є свого роду тригером, який підбурює на їх скоєння в реальному житті.

Аналіз сайту британського масового видання «Daily Mail» показує, що тексти зі згадками ісламської приналежності героїв публікацій є досить частим явищем у цьому виданні. Більше того, у ньому наявні тексти з проявами мови ворожнечі, спрямованої проти людей мусульманського віросповідання. Розглянемо деякі приклади таких текстів детально, застосувавши елементи методу критичного дискурсу аналізу. Методом випадкової вибірки нами було відібрано тексти 2010–2020 рр. за ключовим словом «Muslim». Всього на сайті представлено більше 70 тис. публікацій, які містять це ключове слово.

Наприклад, у матеріалі «Mother-of-four's family slam her Muslim husband for murdering convert wife 'in such a brutal way' as he is jailed for 22 years for killing her with claw hammer then burning body» (Mail Online від 17.01.2018) неодноразово наголошується на мусульманському походженні чоловіка, який вчинив убивство своєї дружини-британки. При цьому його віросповідання прямо асоціюється зі злочиним, оскільки згадка про це з'являється одразу в заголовку, підзаголовку і першому реченні статті, поряд із такою емоційно негативно забарвленою лексикою як *“brutally murdered”*, *“killing her with claw hammer”*, *“burning body”*. Ім'я та прізвище злочинця, так само, як і ім'я та прізвище його подруги-мусульманки, яку також засуджено за це вбивство, постійно згадуються у публікації, перемешуючись із репліками рідних убитої, що горюють з приводу її втрати: *“Instead the seville people murdered her in what must have been a horrific ordeal, and then treated her body disgustingly as they tried to cover up what they had done”* (виділення наше – К. С.-Д.). У цьому тексті злочин, учинений на тлі сімейних чвар, за логікою сприйняття несвідомо асоціюється з релігійною приналежністю злочинців («мусульмани – жорстокі вбивці»), що фактично не підтверджено, адже жодної згадки, що віросповідання обвинувачених мало стосунок до вбивства, немає.

Мусульманська / ісламістська тематика регулярно є об'єктом висвітлення у виданні. Інший яскравий приклад публікація *“Guilty? It's a badge of honour say Muslim hate mob (and because we're on benefits, the state will pay our costs)”* (Mail Online від 12.01.2010). У статті йдеться про суд над групою мусульман у м. Лутон, котрі влаштували мітинг на підтримку ісламу під час маршу британських військовослужбовців, які повернулися з Іраку: *“The protest sparked a hostile stand-off with angry members of the public who had been cheering the soldiers”*. Вся публікація побудована на протиставленні і контрасті, де з

одного боку – уряд країни, платники податків – громадяни Великобританії, тобто більшість читачів видання (позитивна сторона, так звана «МИ-група»), а з іншого боку – протестувальники-мусульмани (негативна сторона, так звана «ВОНИ-група»). При цьому, у контексті зображення мусульман (їх всіх у статті названо по-іменню) використовувались такі словосполучення *“Muslim extremists”*, *“went unpunished”*, *“they defiantly declared”*, *“preacher of hate”*.

Аналізована стаття характеризується використанням тактики лінгвістичної сутесії. Для нагнітання негативного образу протестувальників видання подає у заголовку запитальне речення «Винні?» (*“Guilty?”*), яке явно є риторичним, підштовхує читача до очевидної відповіді – «так, винні», хоча сама публікація далі детально інформує про результати розгляду справи в суді. До того ж, декілька разів згадується про те, що демонстранти отримують соціальну допомогу від держави, а отже – за логікою, в читачів виникає асоціація: «невдячні: держава їх утримує, а вони протестують проти своєї ж армії». Негативну конотацію оповіді доповнює і така емоційно забарвлена лексика як *“rapists”*, *“murderers”*, *“babykillers”*, *“terrorists”*. Тут використано ще один суєстишний маніпулятивний прийом, коли ключові яскраво емоційні негативні слова нібито й не направлені на самих мусульман (навпаки, ці слова-ярлики спрямовані від протестувальників до солдат), проте засуджуючий тон статті послідовно творить негативний кримінальний образ демонстрантів, та імпліцитно – усіх мусульман.

Хоч неодноразово видання «Daily Mail» звинувачувалося у розпалюванні ісламофобських поглядів [11; 12], редакція продовжує публікувати історії з проявами мови ворожнечі проти мусульман. Так, у статті *“Insta-bkie and convicted killer Moudi Tajjour says the deadly Wuhan coronavirus sweeping the world is 'Allah's revenge' for China's persecution of Muslims”* (Mail Online від 25.01.2020) йдеться про те, що засуджений за вбивство інстабайкер-мусульманин висловив гіпотезу причини появи і розповсюдження коронавірусу. За його словами, коронавірус був посланий Аллахом у Китай за те, щотамтешній уряд засудив і утримує мільйони мусульман: *“China has imprisoned more than one million Muslims in detention, so Allah sheds (sic) a virus that has not been discovered yet”*. У статті використовується така негативно забарвлена лексика: *“killer virus”*, *“Allah revenge”*, *“persecution of millions of Muslims”*. Тобто, читач міг за логіко-асоціативним рядом прослідкувати такий смисловий меседж цього повідомлення: «Мусульмани вірять у жорстокого бога, який наслав на планету вірус-убивцю, а отже самі мусульмани – жорстокі => їх треба остерігатися, тому що вони небезпечні». Очевидно, такий негативний асоціативний ряд можна продовжувати. Таким чином, на початку поширення пандемії COVID-19 видання свідомо маніпулювало сенсаційними повідомленнями із соцмереж, знову асоціюючи мусульманську релігію із негативом і навіть всесвітньою загрозою людству.

Висновки і пропозиції. Усі вище проаналізовані приклади свідчать про наявність мови ворожнечі у британському медійному дискурсі, яка проявляється, зокрема, в релігійній нетерпимості проти мусульман. Адаптуючи різні класифікації

мови ворожнечі (О. Верховського, Г. Кожевнікової та ін. [5]), ми виділяємо такі лінгвістичні прийоми мови ненависті у проаналізованих текстах:

– використання яскравої негативно забарвленої лексики задля створення негативних образів етнічної або релігійної групи;

– ознаки поділу на «МІ–групу» і «ВОНІ–групу»: використання кон-струкцій протиставлення і порівняння, яскравих прикметників із позитивним і негативним значенням, де «ми» – завжди позитивні, а «вони» – навпаки, негативні;

– суцестивні маніпулятивні прийоми творення негативних асоціацій: риторичні запитання, емоційні ключові слова-ярлики тощо.

Отож, питання циркуляції мови ворожнечі в мас-медіа залишається надзвичайно актуальним. У світлі останніх викликів сучасному людству, серед яких маніпулятивні фейкові новини, пандемія коронавірусу COVID-19 і пов'язана з ним інфодемія, негативний вплив мови ненависті тільки посилюється, розпалюючи ворожнечу і нетерпимість у суспільствах. Перспективними дослідженнями в цій сфері, на наш погляд, є лінгвістична складова маніпулятивних текстів із проявами мови ворожнечі, тактики і стратегії поширення вербальної агресії, особливо у англомовному медійному дискурсі, з огляду на ареал поширення і впливовість англійської мови в світі.

Список літератури:

1. Дібрівна Е., Кухарчук Р. «Мова ворожнечі» як тавро і цензура. Європейський контекст. *Українська правда*. 2017. 22 вересня. URL: <http://www.pravda.com.ua/columns/2017/09/22/7155975>
2. Евстафьева А. «Язык вражды» в средствах массовой информации: лингвистические и экстралингвистические факторы функционирования : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. Тамбов, 2009. 25 с.
3. Мова ворожнечі та ЗМІ: міжнародні стандарти та підходи / ред.-упор. Бондаренко О., Буткевич М., Федорович І. Київ : Проект «Без кордонів» ГО «Центр «Соціальна дія», 2015. 64 с.
4. Пикалюк Р. Мова ворожнечі та вдосконалення стандартів вітчизняної медіадіяльності. *Права людини та мас-медіа в Україні* : Збірник конспектів лекцій / Авт. кол. За ред. Виртосу І., Шендеровського К. Київ : Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка. 2018. С. 137–144.
5. Язык вражды против общества : сб. статей / Сост. А. Верховский. Москва : Центр «Сова», 2007. 259 с.
6. Posselt G. Can Hatred Speak? On the Linguistic Dimensions of Hate Crime. *Linguistik online*. 2017. Vol. 82. No. 3(17). P. 5–25. URL: <http://dx.doi.org/10.13092/lo.82.3712>
7. Recommendation No. R (97) 20 of the Council of Europe Committee of Ministers to member states on “hate speech”. 1997. October 30. URL: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=0900001680505d5b
8. Walker S. Hate Speech: The History of an American Controversy. Lincoln : University of Nebraska Press, 1994. 228 p.
9. Williams M., Burnap P., Javed A., Liu H., Ozalp S. Hate in the Machine: Anti-Black and Anti-Muslim Social Media Posts as Predictors of Offline Racially and Religiously Aggravated Crime. *The British Journal of Criminology*. 2020. Vol. 60. Issue 1. P. 93–117. URL: <https://doi.org/10.1093/bjc/azz049>
10. United Nations strategy and plan of action on hate speech. *United Nations Official Web site*. May 2019. 5 p. URL: shorturl.at/rJKM1
11. Versi M. Islamophobia not an issue in the British press? You’ve got to be kidding. *The Guardian*. 2018. April 27. URL: shorturl.at/akzZ9
12. Versi M. Why the British media is responsible for the rise in Islamophobia in Britain. *The Independent*. 2016. 4 April. URL: shorturl.at/qCEW1

References:

1. Dibrivna, E., & Kukharchuk, R. (2017, September 22). «Movavorozhnechi» yak tavroitsenzura. Evropeyskyi kontekst [Hate speech as stamp and censorship. European context]. *Ukrainska Pravda*. URL: <http://www.pravda.com.ua/columns/2017/09/22/7155975>
2. Evstafieva, A. (2009). «Yazykvrazhdy» v sredstvakh massovoi informatsii: lingvisticheskie i ekstralingvisticheskie factory funktsionirovaniya [Hate speech in mass media: linguistic and extra linguistic factors of functioning]. Dissertation for candidate of science degree: 10.02.01. Tambov, 25 p.
3. Mova vorozhnechi ta ZMI: mizhnarodni standarty i pidkhody [Hate speech in mass media: international standards and approaches] (2015). Eds. Bondarenko O., Butkevych M., Fedorovych I. Kyiv: Project “Bez kordoniv” NGO Center “Sotsialna Diya”, 64 p.
4. Pykaliuk, R. (2018). Mova vorozhnechi ta vdoskonalennia standartiv vitchyznianoї mediadiyalnosti [Hate speech and improving of standards of domestic media activities]. *Pravaliudyny ta mass media v Ukraini [Human rights and mass media in Ukraine]*: collected lectures. Eds. Vyrtsosu I., Shenderovskiy K. Kyiv: Institute of Journalism of Taras Shevchenko National University of Kyiv, pp. 137–144.
5. Yazyk vtrazhdy protiv obschestva [Hate speech against society] (2007). Collected articles. Ed. Verkhovskiy A. Moscow: Center Sovo, 259 p.
6. Posselt, G. (2017). Can Hatred Speak? On the Linguistic Dimensions of Hate Crime. *Linguistik online*, vol. 82, no. 3(17), p. 5–25. URL: <http://dx.doi.org/10.13092/lo.82.3712>
7. Recommendation No. R (97) 20 of the Council of Europe Committee of Ministers to member states on “hate speech” (1997, October 30). URL: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=0900001680505d5b
8. Walker, S. (1994). Hate Speech: The History of an American Controversy. Lincoln: University of Nebraska Press, 228 p.
9. Williams, M., Burnap, P., Javed, A., Liu, H., & Ozalp, S. (2020). Hate in the Machine: Anti-Black and Anti-Muslim Social Media Posts as Predictors of Offline Racially and Religiously Aggravated Crime. *The British Journal of Criminology*, vol. 60, issue 1, p. 93–117. URL: <https://doi.org/10.1093/bjc/azz049>
10. United Nations strategy and plan of action on hate speech (May 2019). *United Nations Official Web site*, 5 p. URL: shorturl.at/rJKM1
11. Versi, M. (2018, April 27). Islamophobia not an issue in the British press? You’ve got to be kidding. *The Guardian*. URL: shorturl.at/akzZ9
12. Versi, M. (2016, April 4). Why the British media is responsible for the rise in Islamophobia in Britain. *The Independent*. URL: shorturl.at/qCEW1